

ВІДГУК

**на дисертаційну роботу Кожухової Тетяни Валеріївни
на тему: «Формування глобальної системи фінансування сталого
розвитку», представлену на здобуття наукового ступеня доктора
економічних наук за спеціальністю
08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини**

Актуальність теми дослідження

Сучасний розвиток світової економіки характеризується виникненням цілого ряду глобальних соціально-економічних та екологічних проблем, а також пошуком шляхів їх вирішення. У 2015 році на саміті Організації Об'єднаних Націй були затверджені глобальні цілі сталого розвитку, досягнення яких вимагає активізації та консолідації зусиль науковців та практиків, усього світового співтовариства з метою досягнення економічного зростання, соціальної інтеграції та захисту навколишнього середовища. Важливе значення для досягнення сталого розвитку має національне і міжнародне фінансування. Попри прогрес у мобілізації фінансових ресурсів, що виділяються широким колом зацікавлених учасників, потреби фінансування цілей сталого розвитку та викорінення злиденності залишаються значними. Сучасна парадигма сталого розвитку вимагає нових підходів до мобілізації, розподілу та використання національних і міжнародних фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку.

Незважаючи на безперечну актуальність і суспільну значимість проблем фінансування сталого розвитку, науковий та практичний інтерес до її вирішення, значна частина теоретико-методологічних та практичних аспектів лишається мало дослідженою. Так, вимагає подальшої розбудови теоретичне підґрунтя управління глобальною системою фінансування сталого розвитку. Виникає необхідність ґрунтовного дослідження детермінант політики установ ООН, країн світу в сфері фінансування сталого розвитку. Набуває особливого значення розробка концептуальних та інституційних засад удосконалення міжнародного фінансування сталого розвитку, зокрема обґрунтування концепції формування глобальної системи фінансового забезпечення сталого розвитку, а також практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів її функціонування відповідно до сучасних викликів глобального розвитку. Отже актуальність обраної тематики не викликає сумнівів і саме це й обумовило вибір теми, мету і завдання дисертаційної роботи Кожухової Т.В., надало її дослідженню важливого наукового і практичного значення.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла

Туган-Барановського, а саме: держбюджетних тем «Механізми міжнародного менеджменту в умовах глобальної нестабільності» (номер держреєстрації 0113U000638, 2013-2015 рр.), в рамках якої автором запропоновано рекомендації щодо посилення впливу міжнародних організацій на зовнішнє середовище та розвиток національного бізнесу; «Формування глобальних та національних механізмів управління сталим розвитком» (номер держреєстрації 0115U005054, 2015-2016 рр.), у межах якої розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності національного і міжнародного державного фінансування сталого розвитку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій дисертації, повнота викладення їх в опублікованих працях

Детальне ознайомлення із дисертацією та авторефератом Кожухової Т.В. дозволяє зробити висновок, що логіка дослідження визначена її метою та завданнями. Структура роботи послідовно розкриває вирішення поставлених завдань, які дозволили автору провести поглиблене дослідження тенденцій глобального фінансування сталого розвитку, розробити концептуальні настанови й практичні рекомендації щодо удосконалення мобілізації та використання фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку. Обґрунтованість наукових висновків, положень і рекомендацій викладених у дисертаційному дослідженні та їх достовірність підтверджується чітким окресленням об'єкту і предмету дослідження.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації спираються на використання здобувачем достатнього різноманіття методів дослідження, широку базу літературних джерел, їх апробацію на науково-практичних заходах.

Одержані здобувачем нові наукові результати відзначаються певною логічною послідовністю та належним рівнем обґрунтованості завдяки використанню комплексу наукових методів. Так, обрані методи системного узагальнення сприяли систематизації генезису понятійно-категоріального апарату дослідження фінансування сталого розвитку, розвитку теоретичних положень щодо сутності понять «глобальна система фінансування сталого розвитку», «глобальна фінансова політика у сфері сталого розвитку» (с. 70-93 дисертації); методи наукової абстракції, аналізу та синтезу дозволили визначити основні проблеми та тенденції фінансового забезпечення сталого розвитку, розробити концептуальні засади удосконалення міжнародного фінансування сталого розвитку (с. 344-376 дисертації)); порівняльний аналіз використовувався для визначення хронологічних етапів трансформацій ключових пріоритетів політики в сфері глобального інституціонального

забезпечення фінансування сталого розвитку, співставлення системних засад політик країн світу в сфері досягнення Цілей розвитку тисячоліття, фінансування сталого розвитку, надання зовнішньої допомоги (розділи 3 та 4 дисертації); застосування методів статистичного аналізу дозволило дисертанту оцінити показники, що характеризують сучасний стан міждержавного фінансування сталого розвитку країн, що розвиваються; у результаті застосування методу вимірювання було розроблено та розраховано індикатори результативності виконання Цілей розвитку тисячоліття, глобального фінансування сталого розвитку країн, що розвиваються (п.п. 4.3 дисертації).

Дисертантом використано досить широке коло літературних і статистичних джерел та статей, що індексуються у наукометричних базах, інформаційну базу роботи міжнародні та державні нормативно-правові акти, офіційні статистичні та аналітичні дані міжнародних організацій (ООН, ОЕСР, Світового банку, ПРООН, ВПП, ФАО, МФСР, МОП, ВООЗ, ЮНЕСКО), статистичних відомств і центральних органів влади країн, наукові праці зарубіжних і вітчизняних вчених, звіти, аналітичні публікації та веб-сайти органів державної влади та недержавних установ. Авторитетність використаних джерел є додатковим аргументом обґрунтованості та достовірності результатів дослідження.

Результати дослідження апробовано на 20 науково-практичних конференціях і семінарах. Це забезпечило як перевірку авторських гіпотез, так і набуття обізнаності щодо актуальних напрямків досліджень за обраною тематикою роботи, що є ще одним аргументом обґрунтованості та достовірності результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано 59 наукових праць, у тому числі 1 одноосібна монографія, 2 розділи у колективних монографіях, 23 статті у наукових фахових виданнях, 13 статей у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз. Загальний обсяг публікацій складає 44,8 д.а., з яких особисто автору належить 44,1 д.а.

Наукова новина одержаних результатів. Відповідно до поставлених завдань і логіки дисертаційного дослідження у роботі досліджено глобальні виклики та сутність сталого розвитку; систематизовано та розвинуто генезис понятійно-категоріального апарату дослідження фінансування сталого розвитку; класифіковано фінансові ресурси, задіяні у сфері сталого розвитку; обґрунтовано конфігурацію глобальної системи фінансування сталого розвитку; розроблено методологічний підхід до дослідження глобальної системи фінансування сталого розвитку та обґрунтувати механізм її функціонування; досліджено еволюцію глобального інституціонального забезпечення сфери фінансування сталого розвитку, інституціональні механізми підвищення ефективності зовнішньої допомоги у сфері сталого розвитку; систематизовано

детермінанти діяльності установ ООН у сфері фінансування сталого розвитку; проведено компаративні співставлення системних засад політики країн світу в сфері досягнення Цілей розвитку тисячоліття; розроблено науково-методичний підхід до оцінки результативності міждержавного фінансування сталого розвитку країн, що розвиваються; проаналізовано національне та міждержавне фінансування сталого розвитку країн, що розвиваються; обґрунтовано методологічний підхід до визначення залежності рівня результативності виконання Цілей розвитку тисячоліття країнами, що розвиваються, від рівня глобального фінансування сталого розвитку; розроблено стратегічні напрями мобілізації та використання фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку в країнах, що розвиваються; здійснено аналіз національних політик високорозвинених країн у сфері надання зовнішньої допомоги; розроблено концептуальні засади удосконалення міжнародного фінансування сталого розвитку; проаналізовано ефективність взаємодії України з міжнародними інститутами та установами ООН у сфері сталого розвитку; розроблено напрями удосконалення процесів залучення та використання фінансових ресурсів з метою підвищення ефективності фінансування сталого розвитку в Україні. Реалізація визначених автором завдань дослідження дозволила отримати результати, які свідчать про його наукову новизну, практичне значення та наявність предмету прилюдного захисту.

До найбільш значущих здобутків можна віднести такі наукові положення: обґрунтування конфігурації глобальної системи фінансування сталого розвитку, що являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів національного, міжнародного і світового рівнів: суб'єктів (країни, міжнародні фінансові організації, установи ООН, глобальні фонди) та об'єктів за сферами фінансування (соціальна, економічна, виробнича, інфраструктура, продовольча безпека, охорона довкілля, глобальні суспільні блага), що мають взаємодіяти на основі принципів синергізму, диференціації джерел фінансового забезпечення, підпорядкованості визначеним цілям сталого розвитку, ефективності, оптимальності шляхом використання економічних і адміністративних важелів управління сталим розвитком (с. 94-96 дисертації) та удосконалення понятійно-категоріального апарату теорії сталого розвитку, а саме уточнено зміст поняття «глобальна система фінансування сталого розвитку» як сукупності взаємопов'язаних сфер, механізмів, ланок фінансових відносин між суб'єктами процесу забезпечення потреб сталого розвитку шляхом мобілізації, акумуляції, розподілу та використання фінансових ресурсів на цілі економічного зростання, соціального прогресу та охорони навколишнього середовища на національному, міжнародному та світовому рівнях (с. 93 дисертації); а також «глобальна фінансова політика у сфері сталого розвитку» як цілеспрямованого комплексу дій та заходів щодо формування, розподілу і перерозподілу

фінансових ресурсів, який здійснюється міжнародними організаціями, глобальними фондами та урядами країн у межах їх повноважень та функцій у сфері забезпечення реалізації цілей сталого розвитку (с. 82 дисертації);

методологічний підхід до дослідження глобальної системи фінансування сталого розвитку, що на відміну від інших передбачає визначення її домінуючих компонентів, встановлення зв'язків та відносин між ними, обґрунтування особливостей фінансового забезпечення процесів соціально-економічного зростання, охорони навколишнього середовища, та охоплює сукупність теоретичних і методичних положень щодо виявлення глобальних загроз та проблем сталого розвитку, релевантності наявних обсягів фінансування програм сталого розвитку, результативності досягнення цільових індикаторів, встановлення чинників підвищення ефективності мобілізації та використання фінансових ресурсів з метою забезпечення глобального сталого розвитку, а також принципів дослідження (об'єктивності, системності, комплексності, дієвості, порівнянності, історизму) та послідовності аналізу процесу формування та еволюції глобальної системи фінансування сталого розвитку (визначення особливостей інституціонального забезпечення діяльності глобальних установ у сфері фінансування сталого розвитку, аналіз національних політик фінансування програм сталого розвитку країн світу, оцінка результативності національного та міждержавного фінансування базових секторів сталого розвитку, аналіз ефективності використання зовнішньої допомоги) (с. 93-94 дисертації);

методологічний підхід до визначення залежності рівня результативності виконання Цілей розвитку тисячоліття країнами, що розвиваються, від рівня глобального фінансування сталого розвитку, який включає методику розрахунку інтегрованого показника – Індикатору результативності виконання завдань ЦРТ, що представляє собою середню величину трьох синтезованих показників: показника економічного зростання (розраховується як коефіцієнт зростання ВВП на душу населення), інтегрованого показника соціального прогресу (середня величина від коефіцієнтів забезпечення початкової та середньої освіти, дитячої смертності, материнської смертності, захворювань) та інтегрованого показника екологічної стійкості (розрахованого як середня величина від коефіцієнтів покриття земельних площ лісами, викидів двоокису вуглецю, використання населенням покращених джерел питної води та санітарно-технічних засобів) та інтерпретації його результатів; методику розрахунку комплексного показника – Індикатору глобального фінансування сталого розвитку як середньої величини трьох синтезованих показників, що характеризують рівень національного, міжнародного та глобального фінансування сталого розвитку, та визначаються на основі даних про державні видатки на фінансування базових секторів сталого розвитку, залучення

національних та міжнародних інвестицій, офіційної допомоги розвитку, кредитів, приватних трансфертів, грантів глобальних фондів) та інтерпретації можливих результатів його розрахунку, а також алгоритм застосування даних показників з метою підвищення ефективності управлінських рішень при виборі напрямів, механізмів та інструментів фінансування програм сталого розвитку (с. 356-369 дисертації);

розроблені стратегічні напрями мобілізації та використання фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку в країнах, що розвиваються, за рахунок обґрунтування необхідності підвищення ефективності на національному рівні: мобілізації фінансових ресурсів (зміцнення потенціалу національних систем оподаткування, протидії незаконним фінансовим потокам, забезпечення підзвітності урядів і відкритості державних даних); використання державних видатків на цілі сталого розвитку (шляхом підвищення ефективності врядування державного сектору та інституційного потенціалу, використання економічних та організаційних методів управління державними видатками); використання отриманої зовнішньої допомоги на цілі сталого розвитку (підвищення ефективності керівництва урядами розробкою політики та стратегією, посилення підзвітності урядів щодо співпраці у сфері сприяння розвитку, підвищення якості систем управління державними фінансами); на міжнародному рівні: надання зовнішньої допомоги країнами-донорами (підвищення узгодженості з національними пріоритетами країн-реципієнтів; підвищення ефективності координації використання ресурсів, збільшення ступеню використання національних систем постачання та державного управління; збільшення передбачуваності та стабільності допомоги; збільшення незв'язаності допомоги) (с. 266-279 дисертації);

визначені глобальні тенденції державного та міжнародного фінансування базових секторів сталого розвитку, до яких належать: мультивекторність у фінансуванні соціальної сфери та охорони довкілля; послідовне зменшення фінансування сільськогосподарського сектору; невиконання в країнах, що розвиваються, цільових показників фінансування базових секторів сталого розвитку, встановлених на міжнародному та регіональному рівнях; циклічний характер фінансування базових секторів сталого розвитку (соціального захисту, сільського господарства, водопостачання, санітарії та гігієни, освіти та охорони навколишнього середовища); зростання обсягів зовнішньої допомоги найбільшими донорами – країнами-членами КСР ОЕСР; зміщення пріоритетів у наданні допомоги за групами країн (збільшення допомоги найменш розвиненим країнам і країнам з низьким доходом, зменшення – країнам з доходом нижче та вище середнього; зростання обсягів офіційної допомоги розвитку, спрямованої на розвиток соціальної та економічної інфраструктури, зменшення фінансування програм підтримки продовольчої безпеки); підвищення

ефективності зовнішньої допомоги, наданої країнами-членами КСР ОЕСР (с.228-241; 341-344 дисертації);

підходи до підвищення ефективності фінансового забезпечення стратегії сталого розвитку України в контексті досягнення Цілей розвитку тисячоліття, а саме: ефективну мобілізацію національних і міжнародних фінансових ресурсів (приєднання до міжнародних ініціатив з інноваційного фінансування сталого розвитку, взаємодія з відповідними міжнародними й регіональними організаціями в розробленні заходів щодо запобігання корупції, зміцненні активної участі громадянського суспільства, неурядових громадських організацій шляхом посилення прозорості й сприяння залученню населення до процесів прийняття рішень, забезпечення ефективного доступу до інформації), ефективне використання державних видатків та допомоги, наданої міжнародними організаціями, на підтримку базових секторів сталого розвитку (здійснення обґрунтованого прогнозування і планування, забезпечення результативного і цільового використання бюджетних коштів, справедливого розподілу між секторами, оцінки ефективності видатків бюджету, ефективного контролю за дотриманням цільового використання коштів, розвиток інституціональної взаємодії, удосконалення управління кадровими ресурсами в сфері реалізації проектів з надання міжнародної допомоги на цілі сталого розвитку), ефективний контроль за використанням міжнародних фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку (комплексний моніторинг та оцінка результативності використання коштів міжнародної технічної допомоги, удосконалення електронної бази щодо отриманої міжнародної допомоги, забезпечення прозорості та підзвітності уряду, посилення урядового та громадського контролю) (с. 434-448 дисертації).

Теоретична та практична значущість наукових результатів. Наведені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації мають теоретичну та практичну значущість.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні нового напрямку наукових досліджень сталого розвитку – розробці концептуальних засад глобальної системи фінансового забезпечення сталого розвитку. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-методологічні положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані при формуванні державної політики у сфері фінансування сталого розвитку.

Основні наукові результати, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження набули практичного застосування на державному та регіональному рівнях, також впроваджено в діяльність суб'єктів господарювання. Зокрема, у діяльності Департаменту співробітництва з міжнародними організаціями Міністерства фінансів України при організації та

налагодженні співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, здійсненні обліку надходження та використання міжнародних кредитних коштів, контролю за цільовим використанням і проведенням розрахунків, підготовці та впровадженні проектів (програм) міжнародної технічної допомоги у сфері управління державними фінансами (довідка № 19010-07/277 від 16.01.2017 р.) – аналітичні матеріали щодо надання офіційної допомоги розвитку установами ООН і високорозвиненими країнами світу, заходи щодо збільшення використання міжнародних фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку за рахунок підвищення рівня інституціональної взаємодії, управління кадровими ресурсами, координації міжнародної допомоги, контролю за використанням міжнародних фінансових ресурсів шляхом підвищення якості електронної бази даних щодо отриманої Україною міжнародної допомоги; Управління економічного співробітництва Міністерства закордонних справ України при проведенні аналізу тенденцій соціально-економічного розвитку закордонних держав у контексті їх можливого впливу на конфігурацію національних інтересів, оцінки економічних процесів, що відбуваються в державах – основних партнерах України, та їх впливу на розвиток двостороннього торговельного та інвестиційного співробітництва, моніторингу світових економічних процесів, основних тенденцій на світовому ринку, при реалізації програм співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями (довідка № 51/14-207/1-0738 від 27.01.2017 р.) – результати аналізу діяльності установ ООН, а саме: Програми розвитку ООН, Всесвітньої продовольчої програми, Світового банку, Продовольчої та сільськогосподарської організації, Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку в сфері сталого розвитку, висновки щодо тенденцій та закономірностей національного державного фінансування програм сталого розвитку в США, Японії, країнах Європейського Союзу, надання двосторонніми донорами зовнішньої допомоги, спрямованої на досягнення цілей сталого розвитку в країнах з низьким і середнім рівнем доходів;

на регіональному рівні: в діяльності Запорізької торгово-промислової палати при наданні консультацій із загальних питань міжнародного торговельного, інвестиційного співробітництва, проведення тренінгів із питань міжнародної економічної діяльності, організації ділових переговорів, коопераційних зустрічей із зарубіжними партнерами в Україні та за кордоном (довідка № 35 від 20.01.2017 р.) – результати оцінки діяльності установ ООН у сфері фінансування сталого розвитку, аналізу міжнародного державного фінансування програм сталого розвитку, рекомендації щодо удосконалення управління міжнародними фінансовими ресурсами, що виділяються міжнародними двосторонніми та багатосторонніми донорами на здійснення програм і проектів у сфері досягнення сталого розвитку, а саме: підвищення

ефективності мобілізації міжнародних фінансових ресурсів та їх використання за рахунок підвищення ефективності інституціональної взаємодії у сфері отримання міжнародної допомоги на цілі сталого розвитку, управління кадровими ресурсами у сфері отримання міжнародної допомоги на цілі сталого розвитку, інформаційного забезпечення міжнародного фінансування сталого розвитку; Управління економіки виконкому Криворізької міської ради при визначенні пріоритетів соціально-економічного розвитку, залученні інвестицій та забезпеченні співпраці з міжнародними донорськими організаціями з метою сприяння сталому місцевому економічному розвитку (довідка № 1581 від 29.12.2016 р.) – напрями підвищення ефективності управління національними державними фінансовими ресурсами, спрямованими на досягнення цілей сталого розвитку, зокрема забезпечення підзвітності й відкритості державних даних, зміцнення контрольних механізмів, упровадження транспарентних механізмів державних закупівель у якості стратегічного інструменту, що сприяє забезпеченню сталого розвитку; Молодіжної громадської організації «Інститут інформаційного суспільства» при організації та проведенні тренінгів і семінарів щодо підвищення рівня участі суспільства в питаннях державного управління та удосконалення внутрішніх процесів (довідка № 28 від 02.02.2017 р.) – результати аналізу інституціонального забезпечення реалізації програм сталого розвитку, оцінки національних політик фінансування сталого розвитку держав світу, концептуальні засади удосконалення національного та міжнародного фінансування соціально-економічної сфери та охорони навколишнього середовища.

Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам.

Дисертація та автореферат відповідають встановленим вимогам, що ставляться до докторських дисертацій.

Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи викладено на 432 сторінках. Дисертація містить 69 таблиць, 81 рисунок. Список використаних джерел налічує 431 найменування.

Сформульовані у дисертації мета, об'єкт та предмет дослідження відповідають її темі. Усі поставлені задачі вирішено, а мету досягнуто. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації та достатньою мірою розкриває отримані результати.

Дискусійні положення та зауваження. Відзначаючи належний теоретико-методологічний рівень дисертації, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів, слід звернути увагу на певні недоліки та дискусійні питання.

По-перше, при визначенні конфігурації глобальної системи фінансування сталого розвитку авторка стверджує, що одним з ключових принципів, які

лежать у її основі є принцип “оптимальності шляхом використання економічних і адміністративних важелів управління сталим розвитком” (с. 12 автореферату та с. 95 дисертації). Проте даний принцип викликає сумнів та незрозумілим лишається про які адміністративні важелі йдеться у контексті формування глобальної системи фінансування.

По-друге, доопрацювання вимагає запропонований дисертанткою механізм функціонування глобальної системи фінансування сталого розвитку (с. 13 автореферату та с. 114 дисертації), що включає мобілізацію та акумулювання фінансових ресурсів на цілі сталого розвитку, а також організацію їх раціонального розподілу та контроль за їх використанням. Разом з тим, мало уваги приділяється таким складовим фінансового механізму як форми та методи управління даним процесом, а також відповідним важелям та індикаторам.

По-третє, другий розділ дисертації (с. 123-212) переважно присвячено глобальному інституціональному забезпеченню сфери фінансування сталого розвитку, проте доцільно було б чітко визначити глобальні виміри реалізації програм сталого розвитку, що задекларовані у назві даного розділу дисертації.

По-четверте, авторка присвячує третій та четвертий розділи дисертації (с. 216-279 та с. 283-376 відповідно) порівняльному аналізу фінансування сталого розвитку у країнах, що розвиваються, та у розвинених країнах відповідно. Проте, доцільно було б також розглянути досвід країн з транзитивними економіками, що представляють науковий та практичний інтерес для України. Тим більше, що п'ятий розділ присвячено удосконаленню механізмів фінансування сталого розвитку України (с. 380-448).

По-п'яте, на наш погляд, виділення базових секторів сталого розвитку (сільське господарство, водопостачання, санітарія та гігієна, охорона здоров'я, соціальний захист, освіта) (с. 17-18 автореферату, с. 258 дисертації) дещо обмежує та звужує аналіз у площині екологічної складової сталого розвитку. Доцільно було б включити до аналізу показники державного фінансування екологізації промисловості та “озеленення” економіки.

По-шосте, при аналізі показників сталого розвитку доцільно було б врахувати індекс людського розвитку ПРООН, що є інтегральним загальноновизнаним показником сталого розвитку.

По-сьоме, доволі хрестоматійним є викладення авторкою загальновідомих теоретичних постулатів сталого розвитку та еволюції наукової думки у даному напрямку (с. 42-59 дисертації), а також обговорення базових фінансових категорій (с. 70-87 дисертації).

Також, вимагає більш ретельного впорядкування термінологічний апарат, що використовується авторкою у дисертації. Зокрема, не зрозуміло як автор диференціює терміни “офіційна допомога розвитку” та “зовнішня допомога

розвитку” (с. 18-19 автореферату), “міжнародне” та “міждержавне” фінансування сталого розвитку (с. 17-18 автореферату), “результативність” та “ефективність” фінансування, “конфігурація глобальної системи фінансування сталого розвитку” та “глобальна система фінансування сталого розвитку” (с. 3-5 автореферату) тощо.

Разом з тим, наведені зауваження не знижують наукової цінності та практичної значущості дисертаційної роботи, не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок. Дисертація Кожухової Т.В. на тему «Формування глобальної системи фінансування сталого розвитку» спирається на положення та результати, які мають наукову новизну та вирішують актуальну наукову проблему щодо розробки концептуальних засад формування глобальної системи фінансового забезпечення сталого розвитку, а також практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів її функціонування відповідно до сучасних викликів глобального розвитку. Дисертація є завершеною, цілісною, самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, яка відповідає паспорту спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Дисертаційна робота на тему «Формування глобальної системи фінансування сталого розвитку» відповідає чинним вимогам, які висуваються до докторських дисертацій, а її автор, Кожухова Тетяна Валеріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
декан факультету міжнародної
економіки Дніпровського
національного університету імені
Олеся Гончара**

Н. В. Стукало